

AB İLE MÜZAKERELER VE BEKLENTİLER

(12 MAYIS 2009)

Prof. Dr. Emin ÇARIKCI

Çankaya Üniversitesi İİBF Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi

Giriş:

AB Komisyonu'nun, 6 Ekim 2004 İlerleme Raporu ile, Türkiye-AB arasında tam üyelik yolunda müzakerelerin başlaması konusunda yeşil ışık yakması sonucu, **17 Aralık 2004 Kopenhag Zirvesinde müzakerelerin 5 Ekim 2005 tarihinde başlatılmasına yeşil ışık yakmıştır.** Ancak, gerek 2004 İlerleme Raporu ve gerekse 17 Aralık Zirve Raporu, bundan önce hiçbir aday ülkeden istenmeyen haksız taleplerle doludur.

Bu tartışmalara geçmeden önce, **ekonomik açıdan müzakere sürecinin ne anlama geldiği, Maastricht ve Kopenhag Kriterleri, Ekonomik Entegrasyon Çeşitleri, AB'nin Organları üzerinde bilgi verdikten sonra 1999'dan 2009'a AB-Türkiye ilişkilerini özetlemek ve AB ile başlamış olan müzakereler, tartışmalar ele alınacaktır.** Son bölümde de Fransa'nın soykırım ayıbı, tam üyeliğin ne zaman gerçekleşebileceği ve okuyucularına bazı tavsiyeler yer alacaktır. Sonuç kısmında ise, hükümet, sivil toplum ve özel sektör kuruluşları yetkililerinin takip etmesi gereken tutum ve üslup konularında görüşler sunulacaktır.

Maastricht Kriterleri

Türkiye'ye müzakere tarihi Kopenhag Siyasi Kriterleri'ni yerine getirdiği için verilmiştir. Tam üyelik için ise, yapılmış olan siyasi reform yasalarının uygulamada da başarılı olmalarına ilaveten, **Maastricht Kriterleri'ne yaklaşılması da gerekmektedir.** Bu durumda, **Türkiye bir anlamda AB tam üyelik hedefi için bir çeşit 10 yıllık bir istikrar programı** (stand-by) uygulamasını kabul etmiş oldu. Çünkü **Maastricht Kriterleri;**

- **Fiyat İstikrarı:** Her üye ülkenin yıllık ortalama enflasyon hızı, en düşük enflasyon oranına sahip 3 üye ülke ortalamasından **%1,5'den fazla olmamalıdır** (%1,5+%1,5=%3 dolayında bir yıllık enflasyon gibi),

- **Kamu Açığı:** Üye ülkelerin bütçe açığı o ülke GSMH'sinin (**Bütçe Açığı/ GSMH Oranı**) **%3'ünü aşmamalıdır.** Bu oran küresel krizden dolayı 2009'da %4'e çıkarılmıştır (Türkiye'de bu oran 2003'te %-11.2, 2004'te, %-7.1, 2005'te %-1.7'ye ve 2008'de de %-1.5'dir). 2009 program hedefi ise, ekonomik krizden dolayı %-4.6'dır.

- **Kamu Borçları:** Üye ülkenin kamu borçlarını (kamu iç ve dış borç stokunun toplamının) o ülke GSMH'sinin (**Kamu Borçları / GSYH Oranı**) **%60'ı geçmemelidir.** Türkiye'de bu oran 2006'dan 2008'e, %65'den %39'a inmiş ise de (292.2 / 741.8), esas sorun özellikle iç borç stokunun çok kısa vadeli olmasıdır.

- **Faiz Oranları:** Uzun vadeli faiz oranları, en düşük enflasyona sahip 3 üye ülkenin **yıllık ortalama faiz oranını %2'den fazla aşmamalıdır.** (%6+%2=%8 gibi)

- **İstikrarlı Döviz Kur'u:** Euro'ya geçmeyen üye ülke paraları **devalüasyon olmaksızın** Avrupa Para Sisteminin döviz kurları mekanizmasında öngörülen normal dalgalanma marjlarına (**kur ayarlamalarına**) uymalıdır.

Toplam Borç Stoku: Aralık 2008'de Türkiye'nin toplam borç stoku 490.8 milyar \$ (iç borç 214.0 + dış borç 276.8) olup, **kamunun toplam borç stoku ise, 292.2 milyar \$'dır.** Çünkü, 276.8 milyar \$'lık dış borç stokunun 78.2 milyar \$'ı (%28.2'si) kamu kesimine, 198.6 milyar \$'ı (%72.8'i) da, başta Bankalar ile özel sektör kuruluşları ve Merkez Bankası'na, aittir. Kamu borç stokunun yaklaşık 7,0 milyar \$'ı İMF'ye aittir. Dış borç stokunda, özel sektörün payı 185 milyar \$, TCMB'nin ise 13.5 milyar \$'dır. **2008 yılında Türkiye'nin toplam faiz ödemesi 50.7 milyar YTL (39 milyar \$) olup, bu miktarın %88'i iç borç faiz ödemeleri ve %12'side dış borç faiz ödemeleri için harcanmıştır.**

Türkiye'de İç Borç Stoku ortalama vade yapısının çok kısa vadeli olmasından dolayı, Türkiye'nin uluslararası piyasalarda güvenini sağlayabilmesi ve bu piyasalardan düşük faizli, orta ve uzun vadeli krediler çekebilmesi için, **Kamu Borç Stoku/GSYH oranı'nın %30'ın altına çekilmesi gerekmektedir.**

Ekonomik Entegrasyon Çeşitleri

Serbest Ticaret Bölgeleri (STB): Üye ülkeler arasındaki sanayi malları dış ticaretinde ticari engelleri kaldırmakla birlikte, **birliğe üye olmayan ülkeler (3. ülkelere) karşı kendi politikalarını** (kotaları ve gümrük tarifelerini) uygulamaktadırlar. **Kısaca Gümrük Vergisi = GV= 0 ve Ortak Gümrük Tarifesi (OGT) yoktur.**

Gümrük Birliği (GB): Üye ülkeler arasındaki sanayi malları ticaretindeki kotaları, gümrük vergileri ve diğer eş etkili vergiler (Türkiye konut fonu gibi) ve diğer dış ticaret engellerini kaldırmakta, ayrıca **3. ülkelere karşı OGT uygulanmaktadır. (GV=0+OGT var)**

Ortak Pazar (OP) : GB'deki şartlara ilaveten üyeler arasında emek ve sermaye gibi üretim faktörlerinin ve teknolojinin serbest dolaşımına izin vermektedir (**GB + Emek, Sermaye ve Teknolojinin serbest dolaşımı**).

Ekonomik Birlik(EB): Mal ve hizmetlerin ve üretim faktörlerinin serbest dolaşımına ilaveten üye ülkeler arasında ülkelerin **para, maliyet ve sosyal politikaları da uyumlu hale getirilmektedir.** EB'nin en gelişmiş aşaması ise bugünkü Avrupa Birliği 'nde (AB' de) parasal ve siyasi birlik aşamalarına yaklaşılmış olmasıdır. (**AB = EB + parasal birlik + siyasi birlik hedefi**).

Tercihli Ticaret Anlaşmaları (TTA): Üyeler arasındaki siyasi iş birliğinin gerçekleştirilmesi için yukarıdaki entegrasyon biçimlerinden başka **TTA** yapılmaktadır. Ancak, TTA 'larda **hedef iktisadi bütünleşme değil, ülkeler arasında projeler bazında iş birliği ve karşılıklı olarak sanayi sektörünün bazı alt dallarında ithalat yasaklarını, kotaları kaldırmak veya gümrük duvarlarını kademeli olarak indirmektir. Türkiye' nin Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO= EİT) ile ilişkileri TTA' dır.**

AB'NİN ORGANLARI

Ekonomik, yasal ve siyasi birliğe ulaşmanın hedefleri gerçekleştirmek için **AB'nin yasama, yürütme ve yargı görevi yapan organları** 1957'de imzalanan ve 1958'de yürürlüğe giren Roma Anlaşması ile kurulmuştur. Bu organlar:

a. Avrupa Komisyonu

Avrupa Komisyonu ve Bakanlar Konseyi, AB'nin yürütme organlarıdır. Komisyon'a Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve İspanya ikiye, diğer AB üyeleri ise birer üye vermektedir. AB Komiseri olarak anılan bu üyelerin görev süreleri beş yıldır. Haftada bir toplanan komisyon kararlarını oy çokluğu ile alır. **Komisyon, üye ve aday ülkelerdeki yasal düzenlemeler ve uygulamalar konusunda AB Bakanlar Konseyi'ne bilgi verir ve aynı zamanda konseyin aldığı kararları yürütür. Komisyon üyeleri AB'ye üye devletlerce atanmış olmalarına rağmen, Komisyon özellikle AB'ye aday ülkelerdeki gelişmeleri ve yürütme faaliyetlerini yerine getirirken bağımsız hareket ederler.**

Sadece Avrupa Parlamentosu'na karşı sorumlu olan Komisyon faaliyetlerini AB'nin merkezi sayılan **Belçika'nın başkenti Brüksel'de** sürdürmekte olup, her yıl Ekim veya Kasım aylarında aday ülkeler için bir **'İlerleme Raporu'** yayınlar. **Her aday ülke ile ilgili alınması gereken Komisyon tavsiyeleri Bakanlar Konseyi tarafından onaylanır.** Komisyon'nun aldığı görüşler ve kararlar **Konsey tarafından onaylanınca kesinlik kazanır.** Bu kararların yerine getirip getirilmediği Komisyon tarafından takip edilir. **Kısaca, Komisyon Konsey'in günlük işlerini yürüten ve her konuda Konsey'e rapor hazırlayan bir organdır.**

b. Bakanlar Konseyi ve AB Zirvesi

Konsey, AB Konseyi veya AB Bakanlar Konseyi olarak da anılmaktadır. **Genellikle her üye ülkenin dış işleri bakanlarının Konsey toplantılarına katılmasıyla oluşur. Fakat, gündeme göre toplantılara tarım, çevre vs. ile ilgili bakanlar da katılabilir.** Konsey'in kararları, genellikle birbiriyle çatışan ulusal menfaatler arasında uzlaştırıcı bir nitelikte olup, **Konsey'in görevleri, üye ülkelerin genel ekonomi politikalarının 'koordinasyon'u ve Roma Anlaşması'nın yürütülmesiyle ilgilidir.**

AB'ye üye 27 ülkenin hükümet veya devlet başkanlarının 6 ayda bir yaptıkları toplantılara ise 'Zirve Toplantısı' denir. Zirve toplantıları özellikle Birlik'in temel politik ve stratejik

eğilimlerinin belirlenmesi ve Bakanlar Konseyi'nde uzlaşmaya varılamayan konuların kesin karara varılması açısından önemlidir. Dış ilişkilerde de Birlik'in ortak tavrını belirler.

c. Avrupa Parlamentosu

Avrupa Parlamentosu (AP) 1979'dan beri, üye ülkelerde beş yılda bir tek dereceli olarak yapılan doğrudan seçimlerle belirlenen üyelerden oluşur. Her ülkeye Avrupa Parlamentosu'nda nüfusuna göre, belirli bir kontenjan ayrılmıştır. Halen 732 üyeden oluşan AP'deki üye dağılımı nüfusa göre olduğu için Almanya 99, Fransa 88, İtalya ve İngiltere 78'er, İspanya 54 üye ile temsil edildiği halde, Estonya 6 ve Malta 5 üye ile temsil edilir.

AP'nin üyeleri kendi ülkelerinin ulusal menfaatlerini değil, Birliğin hak ve menfaatlerini savunmakla görevlidirler. Onun için, AP üyeleri Parlamento'da, ulusal ülke temsilcileri olmak yerine, çeşitli siyasal gruplara bağlı olarak faaliyet gösterirler. Parlamento da (parantez içinde üye sayısı), genellikle Türkiye'ye karşı olan, Merkez Sağ ve Hristiyan Demokratlar Grubu (278), Sosyolistler (199), Liberaller (67), Yeşiller (41), Birleşik Avrupa Solu (39) üye ile temsil edilmektedir. AP'nin başlıca görevleri ise: AB bütçesini onaylamak, AB'nin yürütme organları durumunda olan Bakanlar Konseyi ile Komisyonu da denetlemek ve yasama yetkileridir.

d. Adalet Divanı (AD)

Üye ülkelerin ortak anlaşmalarıyla atanmış yargıçlardan oluşan Divan, sadece Roma Anlaşması'nın hükümlerine uyulup uyulmadığını denetlemekle görevlidir. AB üyelerinden birisinin Roma Anlaşması'nın hükümlerine uygun hareket etmediği görülürse, Avrupa Komisyonu önce ilgili devlete neleri yerine getirmesi konusunda tavsiyelerde bulunur. Eğer üye devlet bu tavsiyeleri yerine getirmez ise, bu kez Komisyon Adalet Divanı'nda aleyhine dava açtırır. Adalet Divanı, Roma Anlaşması hükümlerine aykırı davranıldığı sonucuna varırsa, bu hükümlerin uygulanması için alınacak kararı alır. Alınan bu karar üye devlet tarafından yerine getirilmez ise, Adalet Divanı, üye ülkeleri ve şirketleri ayrıca para cezası ile cezalandırabilme yetkisine de sahiptir.

TÜRKİYE-AB ORTAKLIK ORGANLARI

Türkiye gibi AB'ye tam üye olmayan "ortak üyeler" AB'nin organlarına katılmadığı ve ortak üye statüsündeki ülkelerin AB ile ilişkilerinin yürütülmesi ve geliştirilmesi için AB organlarına benzer ortaklık organları kurulmuştur. Bunlar:

1. Ortaklık Konseyi

Türkiye-AB ortaklığının en yetkili yürütme organıdır. Başlıca görevi, Ankara Anlaşması'nın uygulanmasını sağlamaktır. Çalışmalarını Ortaklık Komitesi aracılığıyla yürütür. Türk Hükümeti ve AB üyesi ülke hükümetleri, AB Konseyi ve AB Komisyonu'nun temsilcilerinden oluşmaktadır. Konsey, iki tarafın Bakanları ve Büyükelçileri seviyesinde toplanabilir.

Ortaklık Konseyi'nde tarafların birer oyu vardır. Konsey'de kararlar oybirliği ile alınır ve bu kararlar tarafları bağlayıcı nitelik taşır. Konsey, aynı zamanda üyeler arasında çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde arabuluculuk görevi yapar. Ayrıca Konsey, Ankara Anlaşması'nın ve Gümrük Birliği Kararı'nın (GBK'nın) hedeflerini göz önünde tutarak, ortaklık rejiminin sonuçlarını düzenli aralıklarla inceler ve yıllık faaliyet raporları hazırlar.

2. Ortaklık Komitesi

Ortaklık Konseyi'nin yardımcı organıdır. Ankara Anlaşması'nın verdiği yetki sonucu Ortaklık Konseyi'nin kararı ile kurulmuştur. Bileşimi Ortaklık Konseyi'ne benzer ve görevleri ise: a) Konsey'in gündemini hazırlamak ve b) Konsey'in vereceği direktiflere uygun olarak ortaklık ilişkileri ile ilgili teknik sorunlar üzerinde incelemeler yapmaktır. Hazırladığı raporları doğrudan Ortaklık Konseyi'ne sunar. Brüksel'de Büyükelçiler düzeyinde toplanır ve c) Konsey toplantıları arasında geçen dönemlerde ortaklığın sürekli bir yönetim organı görevi yapar. 1995 GB Kararı'ndan sonra, Ortaklık Komitesi'nin görevlerinin daha iyi yerine getirilebilmesi için, gerektiğinde, teknisyenlerden oluşan alt komiteler veya çalışma grupları oluşturulmaktadır.

3. Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu (KPK)

Türkiye-AB KPK Ankara Anlaşması'na göre, Avrupa Parlamentosu ve TBMM kararları ile, 1965'te kurulmuştur. KPK, ortaklığın demokratik denetim organıdır. Görevi, a) Ortaklık Konseyi'nce KPK'ya sunulan yıllık faaliyet raporlarını incelemek ve b) Türkiye-Topluluk ortaklığına ilişkin konularda tavsiyelerde bulunmaktır. Ayrıca, c) Avrupa Parlamentosu ve TBMM tarafından Komisyona gönderilecek sorunları görüşmeye yetkilidir. KPK, TBMM ve Avrupa

Parlamentosu'ndan seçilen 25'er üyeden oluşur. Ekim 2004'den beri KPK'da AP'yi temsil eden 25 üye arasında **4 Türk kökenli milletvekili** de vardır. Bu Türk kökenli milletvekilleri, Sosyalist, Yeşiller ve Avrupa Birleşik Sol-Kuzey Yeşiller İttifakına mensuptur.

AB'NİN MALİ KURULUŞLARI VE FONLARI

1- AB Bütçesi: AB Bütçesi her üye ülkenin a) GSMH'sinin, b) KDV gelirlerinin ve c) **üçüncü ülkelerden ithal edilen mallardan alınan gümrük vergilerinin belli bir oranının bütçeye aktarılmasıyla sağlanır. 2006 Bütçesi 122,4 milyar Euro olup, bu miktarın %43'ü ortak tarım politikası harcamalarına, %36'sı yapısal operasyonlara** (daha az gelişmiş üyelerdeki **geri kalmış yörelerin** kalkınmasını sağlamak için yapılan **alt yapı yatırımlarına**), Bütçe'nin geriye kalan kısmı ise yönetim giderlerine, çeşitli alanlarda ortak işbirliği, sanayi, araştırma ve geliştirme gibi sahalara **tahsis edilir. Yapısal fonlardan sadece üye ülkeler yararlanabilir.** Bugüne kadar, İspanya, Portekiz, Yunanistan ve İrlanda bu fondan, en az üçte biri hibe olmak kaydıyla 50-70 milyar Euro arasında mali destek sağlamıştır. Eğer bugün Türkiye AB'ye üye olmuş olsaydı, bu fondan her yıl en az 10 milyar Euro'luk mali destek sağlayacaktı...

2- Mali Fonlar: Avrupa Birliği çeşitli amaçları gerçekleştirmek için aşağıdaki fonlara sahiptir:

- a) Avrupa Sosyal Fonu (ESF):** Roma Anlaşması'yla kurulmuş olan bu Fon, topluluk içinde yeni iş imkanları yaratılması, mesleki eğitim programlarının düzenlenmesi, işsizlik yardımında finansman sağlar.
- b) Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF):** 1975'de kurulmuş olan bu Fon, AB'ye üye ülkelerdeki geri kalmış yörelerin kalkındırılması ve yapısal uyum programlarının finansmanı için kredi verir.
- c) Avrupa Kalkınma Fonu (EIF):** Roma Anlaşması'yla oluşturulan bu Fon'dan, Loma Sözleşmesi çerçevesinde, Topluluk'la özel ekonomik ilişkileri bulunan ACP (Afrika, Karayipler ve Pasifik) ülkelere hibe şeklinde mali yardımlar yapılır.
- d) Avrupa Parasal İşbirliği Fonu (EMCF):** Parasal birliğe yardımcı olmak üzere dış ödeme gücünü içine düşen üyelere kısa vadeli krediler bu fondan sağlanır. Avrupa Para Sistemi'nin temel mali kuruluşu olarak görev yapmıştır.
- e) Avrupa Garanti ve Yönlendirme Fonu (FEOGA):** 1962'de kurulmuş olan bu fondan tarımsal destekleme programlarının ve tarımın modernleştirilmesine yönelik finansman sağlanır.

3. Avrupa Yatırım Bankası (EIB =AYB): Statüsü Roma Anlaşması ile belirlenmiş olup, merkezi Lüksemburg'da olan Bankanın temel amacı AB üyelerine proje bazında kalkınması finansmanı sağlamaktır. AB üyeleri bankanın da üyesidir.

Bankanın görevleri arasında, Birlik içindeki az gelişmiş yörelerin kalkındırılması için ulaştırma ve haberleşme imkanlarını geliştiren, sanayinin rekabet gücünü arttıran, çevre korumasına hizmet eden projelere ağırlık verilir. Faaliyetlerinde ticari amaç gütmeyen bu banka, finansman kaynağını genellikle sermaye piyasalarından sağlar. **Özel veya kamu kesimlerine proje kredisi verirken borçlanma maliyetinin üzerine ufak bir marj ekler.**

AYB, ayrıca AB dışı aday ülkeler (Türkiye, Hırvatistan ve Makedonya), **potansiyel aday ülkeler** (Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ ve Sırbistan), **AB ile ortak üye olan Kuzey Afrika Ülkeleri, Karayip Ülkeleri'yle girişilen işbirliğini desteklemek amacıyla, gerek kendi kaynaklarından, gerekse topluluk bütçesinden finansman sağlamaktadır.** AB dışı ülkelere finansman, bu ülkelerle yapılan mali işbirliği anlaşmaları ve protokoller çerçevesinde sağlanır.

4. Avrupa Merkez Bankası: AB'nin ekonomik ve parasal birliğinin temel kuruluşu olan Avrupa Merkez Bankası 1992'deki Maastricht Anlaşması ile kurulmuştur. **Topluluğun enflasyonla mücadelede para politikasını yönetmekle görevlidir.**

Kopenhag Kriterleri

Kopenhag kriterleri, 3 ana başlık altında toplanmış olup, aday ülkeler için AB ile müzakerelere başlamanın ve bu müzakerelerin devamının ön şartlarıdır. Bu kriterler;

- "Demokrasi, hukuk düzeni, insan haklarına saygı ve azınlıkların korunmasını garanti altına alan kurumların istikrarını sağlamak,
- Birlik içindeki rekabet baskısına ve pazar güçlerine uyum sağlayabilecek işleyen bir pazar ekonomisinin bulunması,

- Siyasi, ekonomik ve parasal birliğe katılım gibi üyeliğin gerektirdiği zorunlulukları yerine getirebilme kabiliyetine sahip olmaktadır”.

Türkiye – AB ilişkileri: 1999 - 2009

AB'nin 11 Aralık 1999 günü Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye adaylık statüsü tanındıktan sonra, 11 Nisan 2000 tarihinde toplanan, Türkiye-AB arasında en yüksek karar organı olan, **Türkiye-AB Ortaklık Konseyi, Türkiye'nin adaylık sürecinde AB müktesabatına (mevzuatına) uyum çalışmaları için 8 adet alt komite** kurmuş, bu komiteler **35 ana başlıktan 28'ini Haziran 2000'den itibaren ele almaya başlamış, fakat AB ile müzakereler başlamadığı için elde edilen başarılar çok sınırlı kalmıştır.**

17 Aralık 2004 AB Zirve kararı (metni) ile, **AB Konseyi Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirdiğine** ve Türkiye – AB katılım müzakerelerinin başlamasına yeşil ışık yakmış, **ancak bu zirvede bundan önceki adaylara uygulanmayan fakat Türkiye'ye reva görülen bazı hususlar ortaya çıkmıştır.** Bu hususlar ise;

- “Yapısal politikalar ve tarım konularında uzun süreli bir geçiş dönemi, kişilerin serbest dolaşımında koruyucu tedbirlerin sürekli hale getirilmesi; müzakerelerin sürecinin ucu açık ve sonucu önceden garanti edilemez” ifadesinin yer alması,
- Türkiye'ye tam üyelik tarihi verilmemesi,
- Kopenhag Kriterleri ile ilgisi olmayan Kıbrıs sorununun devreye sokulması,
- Ortak tarım politikası ve bölgesel kalkınma konularında sürekli kısıtlama getirilebileceği,
- 35 konudaki her müzakerenin açılış ve kapanışında da üye devletlerin, oy birliği ile alınacak kararının gerekecek olması şeklinde özetlenebilir. Bunun anlamı Güney Kıbrıs'a müzakere süresince 70 kez veto hakkı tanınacak olmasıdır.

3 Ekim 2005 AB Zirvesi ve Müzakereler: 3 Ekim 2005'te Lüksemburg'da yapılan AB Dışişleri Bakanları toplantısında, **Türkiye'nin AB ile katılım müzakerelerine başlama kararı alındı.** Aynı gün yayınlanan **Müzakere Çerçeve Belgesi** üç ana bölüm ve 23 maddeden oluşmaktadır. Bu bölümler: 1-Müzakerede uygulanan ilkeler 2-Müzakerelerin esası ve 3-Müzakere prosedürüdür. **Çerçeve Belgesi'nin ilk bölümünde 17 Aralık 2004 Zirvesi'nde alınan kararlar yer almış olup, ilaveten;**

- Müzakerelerin ilerlemesi ve askıya alınmasına ilişkin şartlara detaylı bir biçimde,**
- **Müzakerelerin doğası gereği ucunun açık ancak nihai hedefin tam üyelik olduğuna,**
- **AB'nin hazmetme kapasitesine yer verilmiştir.**

Bu durumda, Türkiye en az on yıllık bir müzakere maratonu sonucunda gerekli tüm şartları yerine getirse bile, üyelik tarihinde Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi hazmetme kapasitesinin yetersiz olduğunu öne sürerek **AB Türkiye'nin tam üyeliğini daha ileri tarihlere erteleyebilecektir.**

Müzakere Başlıkları (Fasılları):Çerçeve Belgesi'nin son bölümünde yer alan müzakere fasılları 35 başlık sırasıyla: 1-Malların Serbest dolaşımı, 2-İşçilerin Serbest Dolaşımı, 3-Yerleşme Halkı ve Hizmet Sunma Serbestisi, 4-Sermayenin Serbest Dolaşımı, 5-Kamu İhaleleri, 6-Şirketler Hukuku, 7-Fikri Mülkiyet Hukuk, 8-Rekabet Politikası, 9-Mali Hizmetler, 10-Bilgi Toplumu ve Medya, 11-Tarım ve Kırsal Kalkınma, 12-Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası, 13-Balıkçılık, 14-Ulaştırma Politikası, 15-Enerji, 16-Vergilendirme, 17-Ekonomik ve Parasal Politika, 18-İstatistik, 19-Sosyal Politika ve İstihdam, 20-İşletme ve Sanayi Politikası, 21-Trans-Avrupa Ağları, 22-Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu, 23-Adli Konular ve Temel Haklar, 24-Adalet, Özgürlük ve Güvenlik, 25-Bilim ve Araştırma, 26-Eğitim ve Kültür, 27-Çevre, 28-Tüketicini ve Sağlığının Korunması, 29-Gümrük Birliği, 30-Dış İlişkiler, 31-Dışişleri, Güvenlik ve Savunma Politikası, 32-Mali Kontrol, 33-Mali ve Bütçesel Hükümler, 34-Kurumlar ve 35-Diğer Konular'dır.

09 Kasım 2005 İlerleme Raporu ve Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB)

İlerleme Raporları, KOB ve UP'nin Kapsamları: AB, her yıl aday ülkeler için **ilerleme raporları** hazırlamaktadır. Bu raporlar, birlik ile aday ülkeler arasındaki ilişkileri kısaca tanımladıktan sonra, a) aday ülkenin üyeliği için siyasi ve ekonomik kriterler açısından aday ülkenin durumunu, b) üyelik yükümlülüklerini ve c) AB müktesabatını (mevzuatını) üstlenme kapasitesini gözden geçirmektedir. **KOB** ise, en son ilerleme raporlarına dayanarak, aday ülkenin kısa ve orta vadede yerine getirmesi gereken siyasi ve ekonomik kriterleri (AB taleplerini) sıralamakta olup, aday ülkelere

adeta bir yol haritası çizmiş olur. Aday ülkeler de, birkaç ay sonra, KOB'da yer alan talepleri nasıl ve ne zaman yerine getirebileceğine dair, AB üyeliği yolunda atacağı adımlar ve gedeler bir **Ulusal Program (UP)** yayınlayarak taahhütlerini yerine getirir.

2005 İlerleme Raporu ve KOB'unda aşağıda belirtilen tespitlere ilaveten "AB Komisyonu Türkiye'nin istikrar ve reform çabalarını sürdürdüğü müddetçe **işleyen bir piyasa ekonomisi olarak kabul edilebileceğini**, kararlı adımlar atmaya devam ettiği takdirde orta vadede Birlik içindeki rekabet baskısı ve piyasa güçleri ile baş edebileceğini belirtmiştir. Bir başka ifade ile **Kopenhag ekonomik kriterlerinin iki temel parametresinden birini yerine getirdiğini diğerini ise, orta vadede getireceği**" yer almaktadır.

Ayrıca, **KOB'da Güney Kıbrıs'da dahil olmak üzere tüm üye ülkelerle ilişkilerin normalleştirilmesi** istenmekte, **Ortaklık Anlaşması ve Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yükümlülüklerin kısa vadede yerine getirilmesi** talep edilmekte ve Müktesebata uyum bölümünde ulaştırma başlığı altında **liman ve havaalanlarının G. Kıbrıs'a açılması talep edilmektedir.**

2005 KOB'unda Ekonomik Öncelikler: Kısa Vadede (1-2 yıl);

- IMF ve Dünya Bankası ile mutabık kalınan mevcut yapısal reform programının uygulanmaya devam edilmesi ve özellikle kamu harcamalarının denetiminin sağlanması,
- Pazar düzenleyici makamların bağımsızlığının garanti altına alınması,
- Özellikle enerji, tütün ve şeker alanlarında olmak üzere pazarın serbestleştirilmesinin ve fiyat reformlarının devam ettirilmesi,
- Kayıt dışı ekonomi sorununu ele alan araçların uygulamaya konulması,
- Özellikle genç nüfus için mesleki eğitim çabalarının geliştirilmesi.

Orta vadede (3-4 yıl) ise;

- Özelleştirme programının tamamlanması,
- Tarım sektörü reformunun tamamlanması,
- Sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliğinin temin edilmesi,
- Genç nesile ve geri kalmış bölgelere özel önem verilmesi suretiyle, genel eğitim ve sağlık düzeyinin artırılmasının sağlanmasıdır.

12 Haziran 2006 Müzakerelerin Başlaması ve Restleşmeler: Türkiye-AB arasında fiili müzakereler Kıbrıs Rum Yönetiminin veto tehdidine rağmen, **12 Haziran 2006 günü Bilim ve Araştırma faslının geçici olarak açılıp-kapanması ile başlamış oldu.** Bu müzakere sonrası **Dışişleri Bakanımız Sn. Abdullah Gül'ün** basın toplantısında "**Kıbrıs meselesi, Türkiye-AB ilişkilerini zehirlememelidir.**" ve "Eğer 600 bin nüfuslu Kıbrıs Rum Kesimi, **AB'ye iktisadi, siyasi ve askeri konularda 72 milyonluk Türkiye'den daha fazla katkıda bulunacaksa AB Türkiye'yi dışlayabilir, Rum Kesimini tercih edebilir ve biz de yolumuza devam ederiz.**" beyanatında bulundu.

16 Haziran 2006 günü de Sn. Başbakan T. Erdoğan'ın İSO toplantısında "**Biz Kuzey Kıbrıs'ı satmayız. KKTC'ye uygulanan izolasyonlar (iktisadi kısıtlamalar) kalkmadığı sürece Rum Kesimine deniz ve hava limanları açılmayacaktır... müzakereler durursa durur**". Sn. Başbakanımız **20 Haziran' da** Meclis Grup toplantısında "**AB ile müzakereler teknik bir meseledir, siyaset karıştırılmaz. Yunanistan Kıbrıs meselesini AB' ye taşımaya çalışıyor. Kıbrıs' da çözüm AB zemininde olamaz. Kıbrıs' da çözüm Birleşmiş Milletler zemininde olacaktır.**"

AB Yetkilileri de Rest Çekti (16 Haziran 2006 AB Zirvesi): 16 Haziran 2006'da Brüksel'deki AB zirvesinin sonuç bildirisinde yer alan **Türkiye paragrafında**, Rum Kesimi ve Yunanistan'ın istekleri doğrultusunda, **yıl sonuna kadar;**

- Türk deniz ve hava limanlarının Rum bandıralı gemi ve uçaklarına açılması,**
- GB Ek Protokolünün imzalanması (limanların açılmasının Meclis de onaylanması),**
- Reform sürecinin ve uygulamaların hızlandırılması,**
- Zirve metninde, genişleme ritmi (yeni üyelerin kabulünde), AB'nin hazmetme kapasitesi dikkate alınmalıdır talep ve tehditleri yer aldı.**

- AB – Türkiye ilişkilerinde 12 Haziran 2006'da Bilim ve Araştırma faslında müzakereler geçici olarak açılıp kapandı.

- 12 Ekim 2006'da 35 faslın tarama süreci (Türkiye'nin AB mevzuatına uyum derecesinin değerlendirilmesi) tamamlandı.

AB ile GB Uyum, Müzakereler ve KASIM 2006 G. Kıbrıs Önşartı

ABGS Genel Sekreter Yardımcısı, Sn. Şükran Yazıcı'ya göre, **Kasım 2007 itibariyle Türkiye Gümrük Birliği (GB) konusunda AB mevzuatına %70 dolayında bir uyum sağlamıştır.** AB ile Ekim 2005'de başlayan **katılım müzakereleri sürecinde geriye kalan %30'luk uyumun sağlanacağı** beklenmektedir. Bilindiği gibi, GB sadece sanayi malları ticareti konusunda idi. **Katılım müzakereleri sürecinde Tarım ve Hizmetler de müzakereye konu olacaktır.**

Ancak, 29 Kasım 2006'da, AB Komisyonu tarafından Türkiye'nin Güney Kıbrıs'a deniz ve hava limanlarını açana ve Rum mallarının Türkiye'de serbest dolaşımına kadar (Türkiye'nin Ek Protokole ilişkin taahhütlerini yerine getirene kadar) 8 faslın ((parantez içinde başlık numarası), Malların Serbest Dolaşımı (1), Yerleşim Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi (3), Mali Hizmetler (9), Tarım ve Kırsal Kalkınma (11), Balıkçılık (13), Ulaştırma Politikası (14), Gümrük Birliği (29) ve Dış İlişkiler (30) müzakereleri) müzakereye açılması askıya alınmış, ve ayrıca müzakereye açılmış ve açılacak olan fasıllarında bu ön şart yerine getirilene kadar kapanmaması tavsiye kararı 11 Aralık 2006'da AB Konseyi (Dış İşleri Bakanları) toplantısında kabul edilerek kesinleşmiştir.

Bu karar Türkiye'de şok etkisi yaptı ise de:

-22 Mart 2007'de Türkiye-AB Ortaklık Komitesi'nin 115. toplantısında Türkiye'nin AB'ye katılım süreci ve GB çerçevesindeki konuların teknik düzeyde ele alınması, yeni fasılların müzakereye açılması Türkiye-AB ilişkilerindeki tansiyonu düşürdü ve AB sürecinin devam ettiğini gösterdi. 2009 yılına kadar müzakereye açılmış fasıllar:

- Haziran 2006'da geçici olarak açılan ve kapanan Blim ve Araştırma, 2007'de;
- İşletme ve Sanayi Politikası,
- İstatistik,
- Mali Kontrol ve 2008'de;
- Ayrıca Trans-Avrupa şebekeleri ve mali kontrol fasılları içinde müzakere daveti gelmiştir.
- Tüketicinin ve Sağlığın Korunması,
- Fikri haklar hukuku ve şirketler hukuku fasılları müzakereye açılmış ise de, cını failrın kapatılması için Kasım 2006 G. Kıbrıs önşartı devam etmektedir.

AB'nin Mali Yardımları

2006 ve 2007 yıllarında AB Türkiye'ye 500'er milyon Euro'luk hibe kredisi vermiştir. 2008'de ise Katılım Öcersri Yatırım Aracı (IPA) yoluyla 540 milyon Euro tahsis edilmiştir Bu kredilerin yönetimi genellikle Hazine Müsteşarlığı'na bağlı olan **Merkezi İhale ve Finans Birimi** tarafından yürütülmektedir. **22 Şubat 2007'de AB Komisyonu Birliğin 2007-2010 döneminde Türkiye'ye toplam 2.2 milyar Euro hibe kredisi sağlayacağını açıklamıştır.**

Yeni Uyum Programı

17 Nisan 2007'de Dış İşleri Bakanımız Sn. Doç. Dr. Abdullah Gül ve Sn. Ali Babacan ortaklaşa bir basın toplantısı düzenleyerek, 412 sayfalık, Türkiye'nin AB Müktesabatına Uyum Programı (2007-2013) kitabını basın önünde Türk kamuoyuna duyurdular. Türkiye'ye karşı AB'nin tutumundaki soğukluğa rağmen, Sn. Gül "Türkiye askıya alınan sekiz fasıl dahil, 2013 yılına kadar AB muktesabatına uyum konusunda kendi programını sürdüreceğini ve 200 yasada değişiklik yaparak AB sürecinde izleyeceği yol hatırasını belirlemiştir" beyanatında bulundu. Bu Uyum Programı genel seçimden sonra gelecek iktidar tarafından bazı değişiklikler yapılarak Türkiye'nin Ulusal Programı (UP) olarak resmiyet kazanmalıdır.

2007 – 2008 İlerleme Raporları ve 2008 KOB'u Talepleri

2006 – 2008 döneminde özellikle, Alman, Fransız ve Avusturya yetkilileri Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasına karşı çıktıklarını ve Türkiye'ye **imtiyazlı ortaklık verilmesi taleplerini** sık sık tekrarlamış; bu dönemde ve 2008 yılında Sn. Başbakan Tayyip Erdoğan da "Türkiye'nin AB'ye tam üyelikten başka bir alternatifi **kabul etmeyeceğini**, AB yetkililerinin 46 yıllık devlet taahhütlerini yerine getirmesi gerektiğini" **dile getirdi.**

07 Kasım 2007'de Avrupa Komisyonu Türkiye için 2007 İlerleme Raporu'nu açıkladı. Nihayet, **AB Konseyi** (Dış İşleri Bakanları) **26 Şubat 2008'de oybirliği ile KOB'u onaylamak zorunda kaldıkları için**, Alman, Fransız ve Avusturyalı liderlerin Türkiye'ye reva gördükleri **imtiyazlı ortaklık taleplerini resmîyetten çıkartmış oldular**. AB'nin Türkiye için hazırladığı KOB'da sıralanan siyasi ve ekonomik kriterler 2007 ilerleme raporunun bir özeti şeklindedir. Hükümet de, bu KOB'da yer alan AB taleplerinin hangilerini ve hangi sürede yerine getireceğine dair taahhütlerini 31 Aralık 2008'de resmi gazetede yayımlayarak Ulusal Program'da (UP'de) cevaplandırıştır. **2008 KOB'un da yer alan bazı ekonomik ve siyasi talepler ise:**

Kısa Vadeli Öncelikler (1-2 yıl)

Ekonomik kriterler:

- **Makroekonomik istikrar** ve öngörülebilirliğin korunması için yeterli önlemlerin alınması amacıyla **uygun maliye ve para politikalarının uygulanmasının sürdürülmesi**.
- Sürdürülebilir ve **etkili bir sosyal güvenlik sistemi** uygulanması.
- Farklı kurumlar ve politika alanları arasında **ekonomik eşgüdümün**; ekonomi için tutarlı ve sürdürülebilir bir **ekonomi politikası çerçevesi** sağlanması amacıyla, daha da **güçlendirilmesi**.
- Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin (**KİT'lerin**) **özelleştirilmesinin sürdürülmesi**.
- Özellikle **enerji ve tarım alanlarında piyasanın liberalleştirilmesi ve fiyat reformlarının sürdürülmesi**.
- **İşgücü piyasası dengesizliklerinin çözülmesi**. Bu amaçla, katılım ve istihdam oranlarının yükseltilmesi; **öğretim ve mesleki eğitim çabalarının geliştirilmesi** ve böylece tarımdan hizmet temelli ekonomiye geçişin cesaretlendirilmesi için teşvik edici yapıların işgücü piyasasında esnekliğin geliştirilmesi.
- İş ortamının iyileştirilmesi. Bu amaçla, **ticaret mahkemelerinin iyileştirilmesi ve piyasa düzenleyici kurumların bağımsızlığının gözetilmesi**; piyasadaki çıkışın önündeki engellerin kaldırılması amacıyla iflas usullerinin iyileştirilmesi.
- **Kayıt dışı ekonomi ile mücadele** araçlarının tanımlanması ve uygulanması.

Güvenlik Güçlerinin Sivil Denetimi:

- **Silahlı kuvvetler üzerindeki sivil kontrolün AB üye ülkelerindeki uygulamalar ile uyumlu hale getirilmesine** devam edilmesi. **Ordunun siyasi konularda müdahale etmemesinin** ve sivil makamların güvenlik konularında denetim işlevlerini tamamen kullanmalarının sağlanması.
- **Güvenlik işlerinin** yürütülmesinde daha ileri düzeyde **hesap verebilirlik ve şeffaflık sağlanması** yönünde adımlar atılması.
- Dış denetim yolunu da kullanarak, **askeri ile savunma politikaları ve ilgili tüm harcamalar üzerinde tam Parlamento denetiminin tesis edilmesi**.
- **Askeri mahkemelerin yargı yetkisinin sadece askeri personelin askeri görevlerine sınırlanması**.

Orta Vadeli Öncelikler (3-4 yıl)

Ekonomik kriterler:

- **Özelleştirme programının tamamlanması**.
- **Kamu finansmanının sürdürülebilirliğinin sağlanması**.
- **Genç nesil ve kadınlara önem verilerek, eğitim ve sağlık genel düzeyinin iyileştirilmesine** devam edilmesi.
- Ekonominin genel olarak rekabet edebilirliğinin güçlendirilmesi amacıyla, özellikle **enerji ve ulaştırma alanlarında ülkenin altyapısının iyileştirilmesi**.

Fransa' nın Soykırım Ayıbı ve İkiyüzlülüğü

Ermeni Soykırım yalanı inkârını suç sayan (1 yıl hapis ve 45000 Euro ceza) yasa tasarısını 12 Ekim 2006' da kabul eden Fransız parlamentosuna en güzel cevabı İngiliz, Fransız ve ABD basını vererek Türk kamuoyundaki infialini yatıştırdı.

İngiltere' de Financial Times: Fransız Parlamentosu' nun aldığı karar “diplomatik ahmaklık” ve “seçim menfaatçiliğidir. **The Times:** Fransa yasa tasarısını geçirmekle, **Fransız Hükümetinde Mahcubiyet Türkiye' de ise büyük bir öfke yarattı. The Guardian:** Fransa tam ters yönde hareket ederken, **AB' nin Türkiye'den yasalarını modernize etmesini istemesi iki yüzlülüktür.**

Fransa' da Le Figaro: Türkiye ile gerilimin sürmesi, **10 milyar Euro' luk kamu ihalelerini kaybedecek Fransa için sonuçları çok acı verici olabilir. Le Soir:** Fransa' nın yaptığı siyasi çirkinlik ve hafifliktir. Tasarının gömülüp gitme ihtimali çok yüksek.

ABD' de The Washington Post: Fransa Parlamentosu Ermeni Soykırımı ile ilgili akıl almaz bir yasa geçirerek kesinlikle saçmaladı.

J. Chirac' ın iki yüzlülüğü: Fransız Parlamentosu dünya medyası tarafından alay konusu olunca ve hakarete uğrayınca, ilaveten benzer görüşler AB yetkilileri tarafından da dile getirilince, zevahiri (durumu) kurtarmak için **Cumhurbaşkanı J. Chirac' ın 14 Ekim 2006' da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan' ı arayarak, yasanın senatodan geçmemesi için gayret sarf edeceğini ve özür dilemesi “özrü kabahatinden büyük” bir tutumdur ve ikiyüzlülüktür.** Çünkü, aynı zat iki hafta öncesindeki Ermenistan ziyaretinde “Türkiye AB' ye girmek istiyorsa Ermeni soykırımını tanımalıdır” beyanatında bulunma cüretini göstermişti. **Sn. J. Chirac Mayıs 2007'de cumhurbaşkanlığını bırakacağına göre, verdiği sözün bir anlamı olmadığı ve Ermeni uşaklığını bir devlet politikası olarak kabul eden Fransa'nın tutumunda bir değişiklik beklenmemelidir.**

Fransızlar 2001 yılında Ermeni Soykırım yasasını çıkarmış, infialimiz saman alevi gibi sönmüştü. Halen bu yasa başta Avusturya, Almanya, Belçika, Hollanda, İsveç, İsviçre ve Hatta Arjantin olmak üzere **14 ülkede çıkarılmıştır. Başbakan ve Dışişleri Bankamız Fransa'nın bundan böyle milyarlarca \$' lık helikopter, sivil ve askeri uçak alımları ve enerji yatırımları gibi kamu ihalelerinden men edileceğini beyan ettiler. Destekliyoruz.** Ancak, Hükümet yetkililerinin aldığı bu karar, soykırım yasası tamamlansın veya rafa kaldırılsın **en az 10 yıl sürdürülmelidir.**

AB ile ilişkilerimizde bu gün ve gelecekte Türkiye'yi yöneteceklerle Türk İş Alemine düşen görev “pire için yorgan yakılmaz” ve “öfke ile kalkan zarar ile oturur” ata sözlerimizi düstur edinerek gerekli ve tutarlı politikaları üretmektir. **Türkiye' de 65 bin kişiye istihdam sağlayan Fransız şirketlerini sabote etmek, Fransız mallarını boycot etmek ve yakmak ise bindiğimiz dalı kesmek veya kendi ayağımıza kurşun sıkmaktır. Çünkü, Fransa'nın ihracatında Türkiye'nin payı %1.5, Türkiye' nin ihracatında Fransa'nın payı %5.7 ve ithalatımızda ise %5.1'dir. Kamu ihalelerinden Fransa'yı en az 10 yıl dışlamak yeterlidir.**

Diğer Ülkelerin AB Üyeliği Macerası

İngiltere 9 Ağustos 1961'de AET'na üyelik başvurusunda bulundu ve 10 Ekim 1961'de müzakerelere başlandı. Ancak, bu başvuru ve müzakerelerin devamı zamanın Fransa Cumhurbaşkanı de Gaulle tarafından 14 Ocak 1964'de veto edilmiştir. 11 Mayıs 1967'de İngiltere, İrlanda, Danimarka ve Norveç birlikte, tekrar AET'na tam üyelik başvurusu yapmışlardır. Bu sefer **General de Gaulle veto etmedi ise de engellemelerini sürdürdü** (Bakınız Tablo 1).

Nihayet de Gaulle'nin 28 Nisan 1969'da Cumhurbaşkanlığı görevinden istifa etmesi sonucu 4 ülke ile müzakereler, 30 Haziran 1970'de başlamış, **katılım anlaşması 22 Ocak 1972'de imzalanmış ve İngiltere, İrlanda ve Danimarka 1973 yılında nihayet AET'na tam üye olmuşlardır.** Norveç ise 25 Eylül 1972'deki referandumda, halkın %53'ünün oyu ile AET'na “hayır” dedi.

Tablo 1 - AB'nin Genişleme Süreci, AB'ne Tam Üyelik Başvuruları ve Üyelikler

Ülkeler	Üyelik Başvurusu	Müzakerelerin Başlaması	Katılım Antlaşması	AB Üyeliği
I. Genişleme				
İngiltere	9 Ağustos 1961 11 Mayıs 1967	10 Ekim 1961 30 Haziran 1970	----- 22 Ocak 1972	----- 1 Ocak 1973
İrlanda	31 Temmuz 1961 11 Mayıs 1967	----- 30 Haziran 1970	----- 22 Ocak 1972	----- 1 Ocak 1973
Danimarka	10 Ağustos 1961 11 Mayıs 1967	----- 30 Haziran 1970	----- 22 Ocak 1972	----- 1 Ocak 1973
Norveç	30 Nisan 1962 11 Mayıs 1967	----- 30 Haziran 1970	----- -----	----- -----
II. Genişleme				
Yunanistan	12 Haziran 1975	27 Temmuz 1976	28 Mayıs 1979	1 Ocak 1981
III. Genişleme				
Portekiz	28 Mart 1977	17 Ekim 1978	12 Haziran 1985	1 Ocak 1986
İspanya	28 Temmuz 1977	5 Şubat 1979	12 Haziran 1985	1 Ocak 1986
IV. Genişleme				
İsveç	1 Temmuz 1991	1 Şubat 1993	25 Haziran 1994	1 Ocak 1995
Finlandiya	18 Mart 1992	1 Şubat 1993	25 Haziran 1994	1 Ocak 1995
Avusturya	17 Temmuz 1989	1 Şubat 1993	25 Haziran 1994	1 Ocak 1995
Norveç	25 Kasım 1992	5 Nisan 1993	-----	-----
V. Genişleme				
G. Kıbrıs Rum Yn.	4 Temmuz 1990	30 Mart 1998	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
Malta	16 Temmuz 1990	15 Şubat 2000	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
İsviçre	20 Mayıs 1992	-----	-----	-----
Norveç	25 Kasım 1992	5 Nisan 1993	Haziran 1994	-----
Macaristan	31 Mart 1994	30 Mart 1998	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
Polonya	5 Nisan 1994	30 Mart 1998	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
Slovakya	27 Haziran 1995	15 Şubat 2000	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
Letonya (Latviya)	27 Ekim 1995	15 Şubat 2000	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
Estonya	27 Kasım 1995	30 Mart 1998	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
Litvanya	12 Aralık 1995	15 Şubat 2000	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
Çek Cumhuriyeti	17 Ocak 1996	30 Mart 1998	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
Slovenya	10 Haziran 1996	30 Mart 1998	16 Nisan 2003	1 Mayıs 2004
VI. Genişleme				
Romanya	22 Haziran 1995	15 Şubat 2000	25 Nisan 2005	1 Ocak 2007
Bulgaristan	16 Aralık 1995	15 Şubat 2000	25 Nisan 2005	1 Ocak 2007
Aday Ülkeler				
Türkiye	14 Nisan 1987	3 Ekim 2006	-----	-----
Hırvatistan	21 Şubat 2003	3 Ekim 2006	-----	-----
Makedonya	22 Nisan 2004	-----	-----	-----
Muhtemel Aday Ülkeler				
Bosna Hersek	-----	-----	-----	-----
Sırbistan	-----	-----	-----	-----
Arnavutluk	28 Nisan 2009	-----	-----	-----
Karadağ	15 Aralık 2008	-----	-----	-----
Kosova Cumhuriyeti	-----	-----	-----	-----

Kaynak: European Commission Web Sayfası, ayrıntı için bakınız; <http://ec.europa.eu/enlargement>

de Gaulle'ün "Avrupa Avrupalıdır" sloganı ve Anglo - Sakson (ABD ve Amerika) gücüne karşı koyan politikalar sonucu İngiltere tam 12 yıl AB'ne tam üye olmak için uğraşmış oldu. Tablo 1'de görüldüğü gibi AET'na, AT'na veya AB'ne üyelik için Yunanistan 6 yıl (1975 - 1981), Portekiz ve İspanya 9 yıl (1977 - 1986) İsveç, Finlandiya ve Avusturya 4 - 6 yıl, Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri (MDAÜ) ve Baltık ülkeleri 9 - 10 yıl, Romanya ve Bulgaristan 12 yıl beklemişlerdir.

Oysa Türkiye, AB'nin kurucu büyük ülkelerinin "Haçlı Zihniyetinden" dolayı, Nisan 1987'den beri, tam 22 yıldır katılım anlaşması (tam üyelik tarihi) ve BA'ne tam üyelik için

beklemektedir! Genel olarak, Tablo 1'den çıkan sonuç **ekonomisi ve nüfusu büyük olan ülkelerin (İngiltere ve İspanya gibi) AB'ne girişi daha uzun süre almış ve daha sancılı olmuştur.**

Burada Türkiye'nin en büyük hatası, Temmuz 1976'da Yunanistan'ın üyelik müzakerelerine başlamasından önce AT yetkilisi Emil Noel'in Türk Dışişleri Bakanlığı'na yazdığı mektupta "Yunanistan'ı AT'na almayı pek düşünmüyoruz, Türkiye'de en kısa zamanda üyelik başvurusunda bulunursa iki ülkeyi ret etmek daha kolay olur" tavsiyesi 1976 – 1978 döneminde Türkiye'yi Başbakan olarak yönetmiş Demirel ve Ecevit tarafından değerlendirilememiştir. Halbuki, Türkiye'de Yunanistan'ı takiben **AT'na üyelik başvurusunda bulunmuş olsaydı,** her iki ülke beraber değerlendirileceğinden, en azından **1981'de Yunanistan'ın AT'na tam üye olmasını engellemiş** olacaktık. Neticede, **Yunanistan'ın 1981'den beri Türkiye'ye AT ve AB tarafından verilecek milyarlarca dolarlık ekonomik yardımı engellemesi (vetosu) gerçekleşmeyecekti.**

Tam Üyelik Ne Zaman?

AB'nin Türkiye'yi yakın gelecekte tam üye olarak aralarında görmek istememelerinin esas sebebi, siyasi sebeplerden çok ekonomiktir ve Türkiye'nin nüfus potansiyelidir. Türkiye'de yıllık ortalama nüfus artışı %1.5 dolayında olup, bu hız ile 2020 yılında Türkiye'nin nüfusu 90 milyon seviyesine yaklaşacaktır. **Böylece Türkiye AB organlarında ve Avrupa Parlamentosu'nda en çok temsilcisi olan ülke konumuna gelecektir. Oysa, gerek AB'nin 27 ülkesinde yıllık nüfus artış oranı %0,25 (binde 2,5) dolayında seyretmekte olup bu ülkelerin nüfusları adeta yerinde saymaktadır.**

Avrupalıların diğer bir endişesi de tam üyelikle birlikte, **Türk işçilerinin AB ülkelerini istila etme korkusudur. Çünkü,** son yıllarda en önemli bazı AB ülkelerinde işsizlik oranları %7,5-10,7 arasında seyretmektedir. Nitekim Şubat 2008'de işsizlik oranları Belçika'da %10,7, İspanya'da %9,0, Almanya'da %7,8 ve Fransa'da %7,5 olup bu oranlar Batılı standartlara göre çok yüksek seviyededir (**The Economist, 19 Nisan 2008**). 2009'da bu oranlar küresel kriz sonucu bütün AB ülkelerinde giderek artmaktadır.

Önemle belirtmek isterim ki, **Türk işçilerinin AB'de serbest dolaşımı 20 – 25 yıl önce gerçekleşmiş olsaydı,** Türkiye'den vasıfsız işçilerin yerine, daha çok vasıflı işgücü kaybı olacak , bu durum ise kalifiye iş gücü ve ara elemanı kıtlığı çeken Türk sanayini daha da sıkıntıya sokacaktır. Ayrıca Türkiye'nin daha çok **vasıflı eleman kaybının AB'ye bir çeşit insan kapitali hibesi** olacağı da unutulmamalıdır.

Türkiye AB'ye aday ülkeler içinde çok büyük bir ülke olduğu için alacağı mali destek de diğerlerine göre yüksek olacağından, AB'ye bu mali destek çok ağır gelmekte ve **Türk işçilerinin AB'yi istila etmesinden de korktuğu için,** AB yetkilileri bu gerçekleri dile getirmek yerine, **Türkiye'nin kabul edemeyeceği siyasi şartlar öne sürerek vakit kazanmaya çalışmaktadır.**

AB'nin Türkiye'yi tam üye olarak kabul edebilmesi Türkiye'deki iktisadi yapının yıllık enflasyon hızını istikrarlı bir şekilde %5'in altında tutabilecek bir duruma gelmesine , tarımsal ve sınıai kalkınmanın büyük ölçüde tamamlanarak işsizlik oranının gerçekte %6 dolaylarına inmesine bağlı görünmektedir. Çünkü bu seviyede bir iktisadi istikrara ulaştığımız zaman Türkiye'nin AB'ye olan yıllık iktisadi yükü 8-10 milyar € yerine , birkaç milyar €'ya inecek ve sanayileşme sonucu yıllık nüfus artışı da %1'in altına düşecek, neticede Türkiye'deki işsizlik oranı, AB ülkeleri tehdidi sona ermiş olacak ve o zaman AB Türkiye'yi tam üyeliğe kabul edebilecektir. Tabii, buradaki **önşart,** önümüzdeki yıllarda **AB'de alınan kararların oy birliği yerine oy çokluğu ile alınması** safhasına ulaşılmasıdır.

Demek ki, esas olan tam üyeliği uzun süre unutup, bir an önce iktisadi ve siyasi yönden istikrara kavuşabilmek için kendi evimize çeki düzen vermeye çalışmalıyız. Bu durumda, **Türkiye'nin AB'ye tam üye olabilmesi kendi elinde olup, enflasyon ve işsizlik konularında AB standartları ne zaman yakalanırsa (2015-2020 yılları arası) o zaman gerçekleşebilecektir.**

Türkiye'nin ekonomiden-demokrasiye AB standartlarına ulaşabilmesi AB ile müzakerelerin devamından geçmektedir. Çünkü, Türkiye'nin son 50 yıllık siyasi hayatını düşünürsek, **Türkiye'yi yöneten iktidarlar,** maalesef ve genellikle IMF veya AB zorlaması olmadan ekonomik veya demokratik **reform yapmamışlardır. Önemli olan AB'ye girmek değil, AB standartlarına**

ulaşmaktır. 10-15 yıl sonra Türkiye her konuda AB standartlarını yakaladığında Türkiye'nin AB'ye girmesine ihtiyaç kalmayacaktır.

Zamanı geldiğinde AB'ye girip girmemek konusunda **Referandum** yapma hakkı da vardır. Zaten şimdiden Fransa ve Avusturya, Türkiye'nin AB'ye tam üyelik vakti geldiğinde Referanduma gideceklerine karar vermişlerdir. Türkiye'nin AB'ye üye olmasını isteyen Fransızların oranı %30, Avusturyalıların oranı ise %5 dolayında olup, bu ülkelerde Türkiye'ye karşı Haçlı zihniyeti devam etmektedir. **Haçlı Seferleri yapılabildiği 10 asır geçti.** Fransızlar, Avusturyalılar ve bazı Avrupa milletleri 1000 yıl önce Türklerden yediği dayağın kuyruk acısını 10-15 yıl içinde mi unutacaklar?

Öğrencilerime ve Okuyucularıma Bazı Tavsiyeler

Bu durumda **öğrencilerimin ve okuyucularımın şu soruyu sormaya hakları var;** "Peki hocam, madem **AB'ye bizi almayacaklarsa, GB ve AB yolunda çaba sarf etmemizi niçin müdafaa ediyorsunuz?"** Cevabım ise, son 46 yıldır ve özellikle GB'den sonra AB ile dansetmeye devam etmemiz sayesinde Türk sanayicisi rekabete zorlanmış, **GB ile birlikte sanayi mallarımız kalite ve fiyat yönünden dünya standartlarını yakalamıştır.**

Neticede, bir yandan Türk tüketicisinin sömürülmesi sona ermiş, diğer yandan **Türkiye yarı sanayileşmiş ülke statüsünün son aşamasına gelmiştir.** Ayrıca, **öğrencilerimiz Erasmus** ve diğer AB organizasyonları kanalıyla **AB ülkelerinde** 1-2 sömester okuyarak, Batılı dünya görüşü, onların çalışma ve iş disiplini öğrenmekte ve **bilimsel gelişmeleri takip etme fırsatını elde etmektedirler.**

Türkiye'de ki bazı aşırı milliyetçi ve bir kısım aşırı ulusalcı görüş sahipleri **"Türkiye'de ortaya çıkan her ekonomik ve siyasi sorunların arkasında IMF, ABD ve AB olduğunu"** ileri sürerek, komplo teorileri ile, Türk gençliğini uyuşturmaktadırlar.

"Türkiye'de her sorunun altında, dış güçler vardır" görüşüne inanırsak, **bunun anlamı;** "biz adam değiliz, biz bugüne dek 17 devlet kurmadık ve 19.cu asır başına kadar en az 500 yıl dünyada sözü geçen bir millet olmadık" anlamına gelmektedir. İlaveten, bu sloganın diğer anlamıda, "bizi nasıl olsa IMF ve Batılılar idare ediyor, okumaya, düşünmeye ve mücadeleye ihtiyaç yok" demektir.

Sayın okuyucularım, **2008 yılında Türkiye'de toplam dış ticaret'te ihracatın ithalatı karşılama oranı %65.3 olduğu halde, bu oran AB ile dış ticaretimizde %84.8'dir.** Ayrıca, yine 2008'de **toplam dış ticaret açığımızın sadece %16.3'ü 27 AB ülkesi ile, geriye kalan %83.7'si AB dışı ülkelerdedir.** Maalesef bu gerçeklerden komplocular hiç bahsetmiyor. Daha detay için bakınız No-1'de ki, "Ekonomik Gelişmeler" ve "GB'nin Zararı" makalelerim.

Demekki, her sorunun başı AB değilmiş. **Oysa esas çözüm, Türkiye'de ki ekonomik ve siyasi sorunları önce kendi kusurlarımızda aramak,** sorunların sebeplerini araştırmak, çözüm yolları için ise çok çalışmak ve araştırmalar yapmak suretiyle kafa yormaktan geçmektedir.

Sonuç:

AB ve Türk yetkililerin karşılıklı restleşmelerine rağmen, Türkiye-AB ilişkileri, yavaşlamış olsa da, halen devam etmektedir. Her aday ülke için, AB ile katılım müzakerelerine başlamanın ön şartı Kopenhag siyasi kriterlerinin yerine getirilmesidir. Türkiye 2005'de bu kriterleri yerine getirdiği için AB ile müzakereler başlamıştır.

AKP kapatılsaydı, Kopenhag Siyasi Kriterlerinden **"Demokrasi" kriteri'nin ihlal edildiği gerekçesiyle, AB'nin Türkiye-AB siyasi ilişkilerini ve müzakereleri askıya alma riski ortaya çıkacaktı.** Ancak, Türkiye'nin **46 yıldır büyük meşakkatlerle** (sıkıntılar ve güçlüklerle) sürdürdüğü AB sürecinden **elde ettiği kazanımlar** ve önümüzdeki dönemde siyasi ve ekonomik alanda Avrupa ile daha sağlam bir entegrasyon kurulabilme konusundaki beklentileri göz önüne alındığında, yapılması gereken **bu sürecin (AB ile müzakere sürecinin) asla Türkiye'nin kendi iradesiyle kesintiye uğramasına müsaade edilmemesidir.**

AB'nin 46 yıllık taahhütlerine rağmen, Türkiye' nin tam üyelik hedefinin AB tarafından sabote edilmesinin maliyetleri; Türkiye açısından: belli bir süre **a)** Türkiye'nin dış ekonomik itibarı (kredibilitesi) gerileyecek, **b)** Doğrudan Yabancı Sermaye (DYS) girişleri azalacak, **c)** faiz ve

döviz fiyatları ile enflasyon artış eğilimine girecek, **d)** borsa inişini sürdürecektir, **e)** başta Avrasya bölgesinde olmak üzere Türkiye'nin siyasi prestiji ve ağırlığı zedelenecek, ayrıca **f)** ülkede bir siyasi dalgalanmaya da yol açabilecektir. **AB açısından:** **a)** İslam Alemi ile Hıristiyan Alemi arasında uzlaşma ümidi sona erecek, **b)** medeniyetler çatışması devam edecek; **c)** AB'nin ABD karşısında ve dünya ölçeğinde siyasi ve askeri sahalarda cüce bir güç olmaktan kurtulamayacaktır. **Neticede, AB ile müzakere sürecinin bir şekilde askıya alınmasının hem Türkiye ve hem de AB bakımından maliyetinin gayet ağır olacağını göstermektedir.**

Türkiye'nin AB sürecinden en önemli ve belki de yegane beklentisi AB'ye tam üye olan ülkelerin bugün yakalamış oldukları standartlara (her alanda) ulaşabilmektir. Öyleyse, **önemli olan AB ile müzakereleri devam ettirmek ve her alanda azami kazanımı elde etmektir.** Daha önce, nüfusu ve ekonomik gücü büyük ülkelerin bazıları AB'ye üyelik sürecinde ciddi sancılar yaşamışlardır. AB tarafından **müzakerelerin askıya alınması dünyanın sonu değildir.** Mesela **İngiltere'nin üyelik süreci iki defa, İspanya'nın bir defa kesintiye uğramıştır.** Bütün bu hususlar dikkate alındığında **Türkiye'nin üyelik sürecinde de benzer sıkıntıların yaşanması beklenebilir.** Bu noktada AB katılım sürecinde **duygusallıktan uzak, soğukkanlı ve kararlı bir politika izlenmesi gerekmektedir.**

Belirtmek gerekir ki her şeye rağmen, **12 Haziran 2006'da Bilim ve Araştırma faslında müzakerelerin açılıp-kapanması** ve Ekim 2006 itibarı ile 35 fasılda tarama sürecinin tamamlanması, 2007 ve 2008'de 7 fasılın daha müzakereye açılması, **Türkiye-AB ilişkilerinde çok önemli bir aşama olup, Türkiye'nin tam üyelik yolunda AB trenine binmesinin tescilidir.** **Güney Kıbrıs'ın vetosu ile müzakereler askıya alındığı takdirde Türkiye AB yetkililerine 46 yıllık taahhütlerini hatırlatmalı** ve soğukkanlılıkla, trenden inmek yerine, **trende beklemeye geçmelidir.** Çünkü, **1963 Ankara Antlaşması ile Türkiye zamanın Avrupa Ekonomik Topluluğu'na tam üyelik hedefi ile ortak üye olmuş, 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği Kararı kitapçığının dibacesinde (giriş bölümünde) "Türkiye'nin tam üyelik hakları baki kalmak kaydıyla" yazılıdır.** Her iki anlaşma da zamanın üye ülkelerinin parlamentolarında onaylandıkları için **Türkiye'nin tam üyelik hedefine ulaşması hem ülkemizin ve hem de AB ülkelerinin devlet taahhüdüdür.**

Nitekim, Doğu Almanyalı bir papazın kızı olan **Almanya Başbakanı Angela Merkel, 6 Ekim 2006 tarihinde Türkiye'yi ziyaretinde, İstanbul'da, "Türkiye – AB üyeliği için İmtiyazlı Ortaklık görüşüne sahip olduğum halde, ahde vefa ilkesi gereği, AB tarafından Türkiye'ye verilen söz ve vaatlerin tutulacağını"** beyan etmek zorunda kaldı.

Eninde sonunda, **alınan kararlarda AB ülkeleri, 600 bin nüfuslu Kıbrıs Rum Kesimi ile, 500 bin nüfuslu Malta'nın, İngiltere ve Almanya gibi dev ülkelerle aynı haklar ve yetkilere sahip olmalarının önüne geçecek,** böylece AB Güney Kıbrıs'ın oyuncağı olmaktan kurtulacak ve **Türkiye-AB ilişkileri ve müzakereleri rayına oturacaktır. AB'de Türkiye konusunda dört grup vardır: destekleyenler** (Türkiye'yi stratejik bulanlar), **tarafsız kalanlar, karşı çıkanlar** (Hıristiyan Demokratlar, Fransa ve Avusturya) **ve istismar edenler** (AB'yi kullanarak Türkiye'ye her şeyi kabul ettirmeye çalışan Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan). Şu anda **Türkiye'ye düşen görev 9. Demokratikleşme Paketini** bir an önce yürürlüğe koyarak, **AB ülkelerindeki Türkiye ve Türk Dostu Devlet ve Hükümet başkanları ile AB yetkililerinin elini güçlendirmek olmalıdır.**

Sonuç olarak, Türkiye ile AB müzakerelerinin devam etme zorunluluğu vardır. **Çünkü,** AB ile ilişkileri kesip, ABD, Rusya, Türk Cumhuriyetleri ve Uzak Doğu Ülkeleri ile ticari ortaklıklara ve hatta Serbest Ticaret Anlaşmaları'na (STA'lara) gidilmesi tezleri **Türkiye-AB ticari ve ekonomik ilişkilerinin bir alternatifi değil, sadece tamamlayıcısı olabilir.** GB'den 14 yıl sonra ve GB'den 40 yıl önce de Türkiye'nin dış ticaretinin %40'den fazlası bugünkü AB ülkeleri ile yapıyordu. Günümüzde ise, **otomobil, buzdolabı, televizyon ve hazır giyim gibi** başlıca sanayi mallarımızın ihracatında AB Ülkelerinin payı %75-%80 arasında **seyretmekte ve 2008'de toplam ihracatımızın %48'i AB ülkeleri ile idi.** **İlaveten,** Türkiye – AB ilişkileri sadece ticari bir olay değil, **sanayi, tarım ve hizmetler sektörleri dahil,** 35 müzakere konusuna standartlar ve disiplin getiren bir hadisedir. **(Daha fazla bilgi için bakınız; Not-1'de ki "GB'nin Zararı" ve "Ekonomik Gelişmeler" makaleleri).**

Özetlersek: AB'de kararlar, üye ülkelerin oybirliği ile alındığına göre, **AB'ye tam üyelik hayaline kapılmadan, yukarıdaki hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için, yakın gelecekte**

Hükümetin AB konusunda, daha kararlı, daha sakin ve daha tutarlı bir tutum takınması, ekonomi politikaları ile ilgili olarak da, daha cesur ve daha aktif uygulamalar geliştirmesi ve **Türkiye’de her kesimin de AB yolunda, Hükümeti ve gelecekte Türkiye’yi yönetecek iktidarları desteklemeleri gerekmektedir (Daha fazla bilgi için bakınız Not-1).**

Not-1: Prof. Dr. Emin ÇARIKCI'nın 1-"Öğrencilere Ekonomik Tavsiyeler"; 2-"Türkiye’de Ekonomik Gelişmeler: 2007-2009. *Bu makale her 3 ayda bir* (Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim) *revize edilmektedir*, 3-"AB ile ilişkiler ve GB'nin Zararı", 4-"AB ile Müzakereler ve Beklentiler" ve 5-"Türk Cumhuriyetleri’nde Ekonomik Gelişmeler: 1980-2006" konulu 45 sayfayı aşan makaleleri, yazarın Çankaya Üniversitesi’ndeki yeni Web sayfasında yayımlanmaktadır. Bakınız: <http://carikci.cankaya.edu.tr>